

naar overdreven detailleeren en zijn liefde voor peuteren met 't penseel doen kennen. Eigenschappen, die Rembrandt nooit bezat.

Er valt hier, met andere woorden, ten slotte naast een toetsverschil óók een geestelijk verschil, een verschil van geaardheid te constateeren en dit is het, waar de oudere stijlcritici in het algemeen — schitterende uitzonderingen daargelaten — te weinig op hebben gelet.

Ieder werk van een waarachtigen meester vertoont diens karakter-eigenschappen onvervalscht, ja duidelijk zichtbaar en voelbaar. De perspectief-fouten en het gebrek aan natuurkennis (b.v. de boomen!), die uit het hierbij (afb. 5) afgebeelde, jarenlang aan Hobbema toegeschreven schilderij spreken, zou men nooit op rekening van Hobbema hebben gesteld, indien men beter gelet had op den algemeenen habitus, op de „houding”

van zijn werk. De toets kan altijd tot op zekere hoogte door den falsaris worden nagemaakt, maar den totaal-indruk, de allure van den meester zal hij op zijn hoogst in de verte benaderen.

Men komt er dus niet door de zichtbare eigenschappen van den toets van een meester op te tellen, maar moet allereerst op het geheel, dus ook op het innerlijke letten. Want juist de copiïsten, de falsarissen, letten

op het technische en kunnen het innerlijke niet benaderen. In dit opzicht is zeer interessant de brochure van den Parijschen Kunsthandelaar Sedelmeijer ter verdediging van de echtheid van den grooten zoogenaamden Rembrandt der vroegere collectie Weber.*) Want daarin worden uitsluitend als bewijsmateriaal gebruikt die middelen, die de eenige zijn, welke den copiïst en

de falsaris ten dienste staan. Want op geen andere wijze kunnen dezen trachten, de esthetische hoogte van hun voorbeelden te bereiken.

In dit verband zij daarom nogmaals met een karakteristiek voorbeeld gewezen op hetgeen wij bedoelen, n.l. dat het namaken van den toets eerder mogelijk is dan het volgen van de allure. Het hierbij (afb. 6) afgebeelde detail van een namaak-Dou †) vertoont een buitengewone handigheid in het copieeren

van den toets, maar men behoeft hierbij slechts een afbeelding naar een echten Dou te zien (afb. 7) om te zien, dat het den copiïst niet is gelukt, de losheid van den plooiyal na te volgen.

Dergelijke eigenschappen moet de stijl-

AFB. 5. NAMAAK HOBHEMA. VROEGER IN DE VERZAMELING WEBER TE HAMBURG.

*) Ch. Sedelmeyer, die Ehebrecherin vor Christus. Paris 1912.

†) Vgl de afbeelding van het schilderij op blz. 330 van Elsevier's Maandschrift, 1916.